

Na ivakamacala ni dikevi ni wawa

timetobowelscreen.nz

Health New Zealand
Te Whatu Ora

**Te Kāwanatanga
o Aotearoa**
New Zealand Government

National
Bowel
Screening
Programme

Na ivola qo e lewena na itukutuku ni kensa ni wawa kei na dikevi ni wawa, me yaga ena nomu lewa se mo vakaitavi ena Sasaga ni Dikevi ni Wawa e Niusiladi, sega ni saumi.

Na dikevi ni wawa e

- Soli wale.
- Totolo qai rawarawa ni caka e vale.
- Vakau yani na kena iyaya ena veiyabaki rua.

E via liutaki vuravura o Niusiladi ena veitauvi ni kensa ni wawa.

Na kensa ni wawa e so na gauna e sega na kena ivakatakilakila. Kena dikevi e rawa ni kune totolo kina, ni se rawa ni qaravi. E rawa ni kune kina na tiki ni dra lalai ena noda valelailai, na ivakatakilakila beka ni leqa tiko na wawa.

Sa kune ena neitou vakadidike ni Dikevi ni Wawa e kune kina na kensa vei ira na le 7 se sivia vei ira na le 10 e tauvi ira. Na kensa ni wawa e dra ga vagauna, e rawa gona ni sega ni kune. E rawa talega ni tekivu na kensa ni wawa nida dikevi oti. E ka bibi gona me dikevi na wawa ena veiyabaki rua, ka meda raici vuniwai sara ke kune na ivakatakilakila ni kensa ni wawa.

Na ivakatakilakila ni kensa ni wawa e wili kina:

- veisau na itovo ni valelailai me vica na macawa.
- benutaki dra.

E dina ni ivakatakilakila qo e rawa ni duatani na vuna, ia e vinaka meda dikevi mada vakavuniwai.

Kena icakacaka

Na vakadidike rawarawa qo e rawa nio bula kina!

Na iyaya ni dikevi ni wawa ena vakau yani i vale. Cakava sara vakatotolo, ni se bera ni oti e vula ono, ni na ca kina na iyaya, ena yaga mo cakava tale.

E rawarawa na dikevi ni wawa.

- karia vakalailai nomu benu ena kena kau, tawana ena kena tavaya qai tawana ena kena waqanivola saumi oti, qai vakacuruma ena meli.
- Ena vakau vata yani kei na kena iyaya na kena ivola dusidusi.
- Me curu ena meli ena siga vata se kena mataka.

Kena macala

Kena macala ena tukuni yani ena loma ni macawa tolu ni oti kena vakau na sabolo.

Ena vakau yani ena meli na kena macala, de dua ena tukutuku talega yani o vuniwai se nasi.

Ke sa oti e macawa tolu se
bera yani, mo qiri keitou ena
0800 924 432 se imeli ina
info@bowelscreening.health.nz

Ke sega ni kune

Ke sega na ka e kune (negative),
ena sega ni yaga mo dikevi tale. Mo
qarauna ga mo cakava na vakadidike
tarava, ni na vakau yani ni oti e rua
na yabaki.

Mo raici vuniwai sara ke kune na
ivakatakilakila, me vaka ni veisau na
itovo ni valelailai me vica na macawa,
se o benutaki dra – kua ni waraka me
dikevi tale na wawa.

Kune na kensa

Ke kune e dua na ka (positive), me
dikevi tale. Qo e dau vakalevu mo
ilovi (colonoscopy).

Ni kune e dua na ka, e sega ni
kena ibalebale sara nio tauvi kensa
ni wawa.

Na ivakamacala matailalai ni
macala ni dikevi ni wawa e kune
ena **timetobowelscreen.nz**

E sega ni donu vei keda kece na Dikevi ni Wawa

Ke o vakaio ena dua vei iratou na taro qori, mo raici vuniwai se qiri mai vei keitou, sega ni saumi, ena **0800 924 432**. De sega ni ganiti iko na Dikevi ni Wawa.

- E kune vei au e dua na ivakatakilakila ni kensa ni wawa – raici vuniwai sara.
- Sa ilovi oti noqu wawa ena yabaki lima sa oti. Kerei mo tukutuku mai me keitou sureti iko tale.
- Sa dikevi tiko na somuna (polyp) se kensa ni wawa ena kena porokaramu.
- Sa tauvi au oti na kensa ni wawa, seu qaravi tiko kina.
- Sa kau tani noqu wawa levu.
- Sa tauvi au tiko na ulcerative colitis se Crohn's disease.

Cava na kensa ni wawa?

- Na kensa ni wawa e yacana talega na ‘bowel cancer’, ‘colon cancer’, ‘rectal cancer’ se ‘colorectal cancer’.
- Na wawa na gacagaca e qaqi kina na keda. E wili kina na wawalailai, wawalevu, kei na cumu.
- Na vu ni kensa ni wawa nodra tubu vakaveitalia na sela ni wawa.
- E rawa ni yaco me somuna, qai vuki me kensa ni oti e vica na yabaki.
- E dau dede qai tubu na kensa qai dewa ina tikiniyago tale eso
- Ni dikevi wasoma na wawa vei ira na sega vei ira kena ivakatakilakila, e rawa ni kune totolo kina na kensa ni wawa qai qaravi sara.

Kena matailalai

- Raica na **timetobowelscreen.nz**
- Qiri wale ena 0800 924 432 Moniti
ina Vakaraubuka 8am-6pm
- Imeli ina **info@bowelscreening.health.nz**

Na ivakamacala se o cei e vakadonui vakamatanitu me qaravi wale vakavuniwai e kune ena veilawa ni Tabana ni Bula (Health New Zealand | Te Whatu Ora) se qiria na **0800 924 432**.

Vosa tale eso

Na ivola qo e tabaki talega ena matanivola eso (accessible formats) kei na vosa vaka:

Māori, Yatu Kuka, Samoa, Rotuma, Kiribati, Toga, Tuvalu, Niue, Tokelau, Jaina Vou (Simplified), Jaina Dina (Traditional), Korea, Idia, Punjabi, Filipino, Arapea kei Buruma.

Skentaka na QR se rai ina **timetobowelscreen.nz**

